

Pesta 15/27 iuliu.

Va ești dominec'a. | Redact. : strad'a iernei nr. 1.

Nr. 27.

Anulu IX, — 1873.

Pretulu pe anu 10 fl., pentru Roman'a 2 galbeni.

Premiulu femeiloru romane.

— Reportu despre concursulu primu. —

Pentru premiulu de optu galbeni, anunțiatu de noi din fondulu adunatu la acésta fôia, sub titlulu: „Premiulu femeiloru romane“, — precum s'a si publicatu — au concursu numai dôue novele: „Fét'a cea alba“, si „Unu amoru tardîu.“

Numai dôue novele!

Dorere, că si valôrea literaria a fostu in proportiune cu numerulu.

Comissiunea criticatôria compusa din trei insi, (Dd. Arone Densusianu, dr. I. Lapedatu si redactorulu acestei foi), cetîndu aceste novele, a fostu silita a decide unanimu a nu se premiá nici un'a.

Dreptu argumentare pentru autorii cari au concursu, publicâmu aice recensiuinea dlui Arone Densusianu, care in cele mai multe privintie esprima si parerea celorlalți doi criticatori:

„Ceea ce este balad'a fatia cu eposulu, novel'a este fatia cu romanulu. Balad'a prinde asié dîcîndu cîte unu evenimentu, cîte unu casu, cîte unu momentu din campulu de lupta, cîte unu fragmentu din viéti'a unui erou, unui banditu, cîte o aventura d'amoru s. a. reale ori ficte, totu atâte, si trece repede in unu ritmu dulce, agitat, ferbinte, peste tôte pedecile, grabindu la finitu.

Asemenea novel'a. Ea prinde cîte o situa-

tiune din viéti'a reala ori ficta, dar nici odăta fabulôsa — că-ci o poveste nu-i nici odata novela. Novel'a perde in fati'a romanului prin scurtîmea si simplitatea ei; acésta perdere trebuie s'o recompenseze cetitoriloru prin picature spirituale, aromate, déca ne putemu esprima astu-felu: prin situatiuni incordatôrie, iritatôrie, interesante, cum se dice in terminu devenitu vulgaru, sub care inse nu voimu a întielege nimicu vulgaru, — ecuvocu ori lascivu.

D'aici provine, că naratiunea prin unu dialogu scurtu, viu, in care se pice asié dîcîndu cuventu pe cuventu, si se se acopere deplinu, — trebuie se grabésca la finitu la catastrofa. Dar catastrofa nu trebuie se vina nici mai curendu decâtu o cere, nici mai tardîu, decâtu pôte suferi curiositatea.

Unu exemplu dóra ne va justificá.

Inchipuiti-ve, că incepe a se redică *linu* unu velu, de sub care aparu gradatu formele unei statue din cele mai perfecte si atragátorie. Toti ascépta cu nerabdare se véda totulu. Déca velulu se va redică pré incetu, curiositatea langediesce, paciinti'a se tempesce, se pôte chiar frange; déca se redica pré repede, curiositatea móre in nascere.

Misterulu pré usioru descoperitu si-perde farmeculu. Apoi cine nu scfe, că farmeculu

operelor romaniere consiste in unu felu de misteriu, numitu intriga?

O regula, o teoriá ori câtu de desvoltata si explicita incure pericolulu d'a remané intunecata fara unu esemplu, care mai totu-de-una lumina totulu.

Esemplulu e mai la locu decâtu o duzina de teorie, mai vârtosu candu scimu, că nu teoriele facu operele, ci din contra operele producu teoriile. Poetic'a lui Aristotele n'a produsu nici unu Homer, Iliad'a si Odissea inse au facutu poetic'a lui Aristotele.

Statu'a, de care vorbiram mai susu, numai atunci va interesá, va atrage, candu frumseti'a partilor va aprinde dorinti'a totului.

D'aici resulta, că novel'a pe de trei ori mai multu decâtu romanulu, trebuie să tinda a cuceri pe cetitoriu, totu-odata si prin limba si prin stilu.

Scapări stilistice, cari in o epopeia se potu considerá ca nesce flori de matacina in unu vastu campu de rose, că-ci chiar si divinulu Homer inca dormiteza câte-odata: in o poezia lirica, in o balada potu contiené veninu mortali, — totu astu-felu se permitu, ba se pré permitu scapări stilistice si in romane, — pe candu in novela nu se potu de locu permite.

Luandu la mana aceste consideratiuni, se trecemu la o scurta analiza a novelelor ce ni stau inainte!

Mai întâiu „Fét'a cea alba.“

„Pe Anitia lui Nicóra o cere Nutiu lui Tóderu celu avutu, dar ea iubesc pe Gligutia celu saracu; se intelnesc cu elu la o móra pustia si se iau impreuna.“

Acest'a e sujetulu novej.

Unu ce mai simplu si mai de tóte dílele nu se póte cere.

Pentru ca autorulu se póta versá farmeculu noutatii peste acésta materia tocita, trebuiá se dispuna de o distinsa maestría d'a tie se firele intrigei.

Sè vedemu ce face autorulu?

Mosiu Nicóra nu se invoiesce, ca Anitia se ieie pe saraculu Gligutia. Anitia si-ia refugiu la bab'a Ghitia, farmecatória renumita; se duce la ea, dar ce svatu va fi capetatu de la farmecátore, in novela nu se spune.

Gligutia si-pusese in capu, că elu trebuie se se faca avutu, pentru că atunci Nicóra i va dá pe Anitia. Elu si-facuse ide'a ficsa, că trebuie se afle bani la o móra pustia de langa satu. Se duce acolo in mai multe nopti, ca se afle comór'a, si totu-de-una vede trecându o

fintia alba pe langa móra, care apoi dispare ca si candu ar intrá in pamentu. In fine in o nópte Gligutia venindu ér la móra si vedindu éra-si aceea fintia alba, se convinge, că este Anitia. Se cunoscu imprumutatu, si pe candu se imbratiseza, sare si Mosiu-Nicóra nu scimu pe unde, adresandu-li unu obligatu: „Déca asié a voitu Dumnedieu, — eu nu voiu strică.“

Aceste aru fi se fia firele intrigei.

Dar pentru ce s'a dusu Anitia la farmecátore si inca renumita, fara ca se-i póta dá vr'unu svatu? Pentru ce tóta acésta scena, — candu ea nu are nici o influintia in actiune, nici o legatura?

Ei! dar in novela, câte-va sire inainte de finitu, se vedu virite intre síruri de autoru urmatóriele cuvinte: „Fét'a cea alba erá dara Anitia, si amblá in farmece cum i spusese bab'a Ghitia.“

Aceste cuvinte, traduse in adeveratulu loru intielesu, insemnéza atât'a, că unu pictoru depinge pe cine-va, dar atâtu de reu, încatu pentru ca se-lu cunósca, trebuie se scrie de de-subtu numele.

Autorulu dice, că Anitia ambla pe la mór'a pustia in farmece, — cum i spusese bab'a.

Cari au fostu acele farmece? nu se spune. Séu dóra vestmintele albe? Ar fi mai multu, decâtu ridicolu. Pentru ce a trebuitu se se duca Anitia la mór'a pustia? De siguru ca se intelnésca pe Gligutia.

Dar pentru ce acésta parada? Nu-lu puteá intelní Anitia cu multu mai usioru si cu multu mai aprópe, a casa, in siediatóre, la fantana, in gradina — ori chiar la siura? Pentru ce torturéza autorulu numai din capriciu pe bét'a Anitia, si nu o lasa se se intelnésca mai curendu cu *foculu* ei cu Gligutia.

Gligutia ori si cum are mai multu dreptu a strengari nóptea pe la móra, că-ci elu amblá sermanulu dupa bani.

ÉR bietulu mosiu-Nicóra si-perduse cum-petulu ca gain'a ambletulu. Elu se luase tîp-tilu pe urm'a Anitiei; dar elu in locu de a-si ciontá căile, calca totu in piciorulu ei, plinu de curiositate bietulu betranu, pana candu Gligutia i-o stringe in bratie dinaintea nasului, si elu apoi se mangaia cu: *asié a vrutu Dumnedieu!*

O! Dumnedieule! La multe mai esti tu de vina — pana si la intelnirile de pe la mori!

Novel'a termina prin unu incidentu din cele mai comice.

Anitia si candu se dusesse la farmecatória si de câte ori se perdea pe la móra, avea totu-de-una pe langa sine o matusia — pe semne gar-de-dama, mais rien moins que garde —, si candu Gligutia pusesse man'a pe Anita, si Nicóra inca aruncá lui Dumnedieu in sinu acésta intemplare, matusi'a inca sare din o tufa — chiar vorbe autorului — dîcîndu: „Sè-ti crésca barb'a mare, Nicóra!”

Mai bine dîcea, sè-i crésca urechile!

In scurtu, novel'a din punctu de vedere alu espositiunii n'are nici o legatura. Persóneloru li lipsesce chiar logic'a si totului moral'a. Mai multu d'atât'a nici nu se pôte.

In espositiune, ca si in tehnica, autorulu se vede unu incepetoriu rudimentariu. — Nu-i lipsesce inse óre-care desteritate in dialogu si timbrulu unui stilu poporalu

Limb'a, afara de câti-va idiotismi verdi, este câtu se pôte de slaba: nu numai nealésa, si cu vorbe nóue scalambate, dar totu-odata si fôrte negramaticala.

Sè mai vorbimu si despre „Unu amoru tardiu?”

In anulu 1508 Campeanu (care va sè fîa Michnea voda celu reu) se intelnescé cu Vladu, (care va sè fîa Vladu voda V. numitu Vladutia,) in Venetia. Vladu avea cu sine pe sorusa, frumós'a Aurelia, cum o numesce autorulu. Campeanu se inamóreza in Aurelia, o fura de la Vladu — pe care devenise jalusu, cà-ci lu-aflase declarandu-i amorulu, si traiesce câtu-va timpu cu ea.

Intr'o di Aurelia afla intre scrisorile lui Campeanu o epistola de amoru de la o principésa din Romania. Aurelia se face nevediuta. Campeanu se întórce in Romania si se cununa cu principés'a.

D'aici sare scen'a in Sibíiu. Campeanu, séu acum Michnea-voda celu reu petrece la Sibíiu cu o ostire de Romani ardeleni. Ací dà de Aurelia, care acum erá maritata dupa unu padurariu; flam'a amorului s'aprinde de nou in amendoi, si se intielegu ca fia-care sè de desparta: Michnea de principés'a, Aurelia de padurariu, si sè se ieie apoi amendoi.

Michnea se duce si se desparte. Vine ér la Sibíiu, dar Vladu lu-ajunge cu óstea, lu-vinge; Michnea fuge la Aurelia, pe care o afla in cosciugu, ér padurariulu dandu de Michnea lu-strapunge si cade mortu.

Mai adauge la tóte aceste, cà Aureliei din

amorulu cu Campeanu i remasese de suvenire o — fetisióra!

In scurtu in acésta asié numita novela afli: amoru intre sora si frate, rapiri de fete, copfi din flori, tradare séu necredintia, complotu contra consortiloru, divortiu si — pumnalulu. Éta totu dictionariulu obsenitáti, tóta armatur'a strengariloru!

Dar mai multu, autorulu ar pretinde sè fîa inca si premiatu pentru acést'a!

Departe amu ajunsu.

Dar mai multu me pune in mirare cutezanti'a autorului, candu lu-vedu, cà nici vorbí nu scé. La totu sirulu nesce espressiuni, de te prindu fiori candu le cetesci!

Despre Venetia dîce autorulu: „Vedi, cum curgu isvórele argintie peste campurile verdi!” Escelinte cunoscintie topografice!

Parerea mea dara e, cà nici un'a din aceste novele nu merita premiulu. *)

Ar. Densusianu.

Orfanii.

Vedeau, cà ceva straniu se petrecea in casa:

Femei, barbati in negru, care mai toti plangea,
Maicuti'a loru iubita intinsa pe o mésa,
De facile 'ncungiurata, si-unu preotu ce citea.

De-odata copilasii in bratie se luara,
Si far' a-si dá de séma, ei suspinau amaru;
Multu timpu siediura astu-felu, ér candu se desceptara,

Zarira p'a loru maica trecéndu p'unu negru caru!

Si totu ce mai tienu minte e o gradina 'n care
Stá siru chipuri de pétra, colóne, lespedi, cruci;
Doi ómeni in camesie, sapandu o grópa mare,
Pe candu vibrá in aeru funebrulu glasu de tuci.

Candu sér'a, veni ór'a copfii sè se culce,
Voira, c'alta-data, pe maic'a sarutá;
Dar indesiertu cautara pe maic'a loru cea dulce,
Si indesiertu chiamara... ea vai! nu s'aretá...

*) Autorii acestoru novele concursuale binevoiesca a dispune de manuseriptulu loru in restimpu de o luna, cà-ci apoi se voru arde. Observámu inse, cà in considerarea stilului poporalu destulu de reesítu, suntemu aplecati a publicá novel'a „Fét'a alba“, de cumva dlu autoru va face schimbările indicate si in acésta recensiune.

Red.

Trecuse mediul nopții, domniă tacere-adanca,
 Ei nu putea s'adorma, se svîrcoleau în patu.
 „Frate, dîse celu mare, ochii n'am închis înca,
 Me totu gîndescu la maică: De ce ne-o fi lasatu?“

— „Pôte, respunse miculu, pe noi e superata,
 Dar este asié buna, mane ne va iertá.“
 — „Oh! nu scîu de ce-mi vine sê plangu cîte-odata,
 De ce în carulu negru ea nemiscata stá?“

Asié vorbindu copîii, trecu întins'a nópte,
 Sermanii! încercara s'adorma indesiertu;
 Totu asceptau s'audia a maicei dulce siópte...
 Si unu doru nemarginitu simtieau în alu loru peptu.

Trecura dîle multe, copîii 'n asceptare,
 La fîa-care sgomotu, spre usia alergau;
 Védiendu că nu mai vine, versau lacrimi-amare,
 Pe cîti intrá în casa de dins'a întrebau.

„S'a dusu, li dîcea unulu, departe într'o tíera,
 De unde pana asta-di nimenui nu s'a întorsu.
 „Serman'a! dîcea altulu, a trebuit sê péra,
 O Parca taia firulu ce alt'a i l'a torsu.“

Ér cei mai multi: „E 'n ceriuri, de angeri ocolita,
 Petrece fericita, far a gîndi la voi.“
 „Nu! respundeau copîii, maicuti'a multu iubita
 Nu pôte fi în ceriuri ferice fara noi!“ ...

Ér ei, fara de dins'a, pareau straini pe lume,
 Amici, placeri, séu jocuri, nimicu nu-i atragea;
 O tinera iubire, ca si a unei mume,
 Sê sting'a loru mahnire putere nu avea.

Asié unu anu trecuse, ér mórtea ne 'mpacata
 Fu pentru ei umana, duiósa ca o soru:
 Că-ci nu voi, sermanii, lungu timpu ca sê-i des-
 parta:
 La ambii în scurtu spatiu sapá mórmentulu loru...

Acum ei dormu în pace, de maică lor aprópe,
 Acum ferice 'n ceriuri toti trei s'a intrunitu.
 Precum la cimitiriu unite sunt trei grópe,
 Asié unitu-a mórtea ce dins'a-a despartítu!

G. Cretieanu.

Fiic'a banditului.

— Novela. —

(Urmare.)

E bine, elu erá calare. Si-impintenă dara
 calulu, si porni catra capriór'a, care se opri
 chiar în mijloculu drumului.

Dar abié porni elu, capriór'a lu-zari, si
 incepu sê alerge cātu putea. Venatoriu passiu-
 natu ce erá elu, nu se putu stapani d'a nu ur-
 má capriór'a. Aceea totu fugiá, ér dinsulu ca-
 lariá totu în urm'a ei.

Multu timpu a duratu acésta fuga, si elu
 totu-si n'a fostu în stare sê ajunga asié de
 aprópe capriór'a, încátu sê pusce spre ea.

Dar elu nu obosi. Totu si-pinteniá calulu.
 Acel'a alergá totu mai rapede. Nobilulu ani-
 malu deveni plinu de spume, si stapanulu seu
 lu-impintenă totu mai tare.

Multu timpu a duratu acésta fuga. Ma-
 teiu nici nu bagá de séma, că sórele — care la
 plecarea lui numai cātu esise, acum — s'a-
 propia de scapatatu.

Elu totu si-impintină calulu...

De odata o vedere minunata i se deschise
 ochiloru. La începutu nu sciea déca viséza,
 — séu dóra de-a dreptulu a intratu vîu în
 raiu?

Dar apoi indata se convinse, că nici nu
 viséza, nici n'a intratu înca în raiu.

Ochii lui cuprinsi de odata de negur'a
 misteriósa a unui visu farmecatoriu se lumi-
 nara indata, — si elu vediu urmatoriulu
 tablou:

La piciórele unui délu innaltu, a carui
 frunte erá acoperita cu covorulu unei paduri
 verdi si dese, se 'ntindea unu castelu mi-
 nunatu.

Pareti-i albi si în mijloculu acestora ja-
 lusfele verdi, apoi plantele verdi cari se ur-
 cara pana la stresîna, si turnulu de a stang'a
 provediutu cu balconu, aveau unu prospectu
 placutu.

În pregiurulu castelului zacea o gradina
 lucrata cu diligintia si arte, si inzestrata cu
 cele mai frumóse flori de totu felu; ér în mij-
 loculu gradinei murmurá unu sprintenu riule-
 tiu de munte, ascundindu în sinulu seu o mul-
 tíme de pesci.

Mfi de paserele cantau în tóte partile prin
 codru, frundiele siopteau misteriosu, si riurile
 murmurau placutu.

Dar nu acestu tablou atrase în asié mare
 mesura atentiunea lui Mateiu, ci numai unu
 locu alu gradinei.

Acolo zari elu ce-va ce lu-suprinse, lu-
 farmecă, lu-cuceri, încátu se opri, si lasă ca-
 priór'a a fugi cātu i va place.

În fundulu gradinei siedea o copila, fru-
 mósa ca idealulu poeticu, frageda ca róu'a din
 flori, si tinera ca radi'a sórelui de demi-
 nétia.

Peliti'a fetei sale erá alba ca lebeda, perulu negru ca penele corbului, ochii-i mari negri sclipiciosi ca diamantul, budâtle-i ca ciřesele, sprincenele-i ca metas'a si grumadii-i ca néu'a de pe muntii Bihorului.

Ea siedea pe iérb'a verde si se jucá cu paserile sale. Acele erau tóte libere, dar nici un'a nu sborá de la ea. Dóra si paserile preferiau a traí in apropiarea ei, decâtu sè sbóre departe in codrulu liberu, dar unde nu-i nime cine sè le iubésca!

Unele i steteau in bratie, altele pe mani, ér unele sborau pe umerii-i de marmore sè-i sarute.

Si ea le prindea pe rondu, le sarutá, apoi éra-si le lasá. Apoi li vorbiá, li suridea... Asié de bine si-petrecea!...

Mateiu totu se uitá la ea si simtiea o placere cerésca. Uitatu-a elu nu numai caprióra, dar intréga venatóri'a, si ar fi statu acolo pana diminéti'a cu pietate, ca creşcinulu inaintea chipului din altarulu bisericei.

Elu erá frapatu si cuceritu, de totu. Asié fintia minunata n'a vediutu in tóta viéti'a lui.

Si cum se totu uitá astu-felu, fara voia si-dîse:

— Éta in sfirsîtu mi-am gasitu si io fintia, ge care am s'o iubescu pana la mórte!

Si s'ar mai fi uitatu inca multu timpu la feciór'a farmecatória, mirandu-se de frumuseţile ei, dar aceea din intemplantare lu-diari, se scolá in picióre, si scóse unu: „Ah!”

Dar acestu „ah“ farmecá si mai adancu pe tinerulu venatoriu.

Elu audí glasulu ei. Si acel'a erá maimelancolicu decâtu frémétulu paduriloru, mai linu decâtu sióptele ventului de séra si mai dulce decâtu canteculu paseriloru.

I vediù si statur'a, si aceea erá drépta nalta, ca si crinulu, mladosa ca crenguti'a verde, si usióra ca rendunic'a.

Elu se coborí de pe calu si merse in apropiarea ei:

— Fiintia cerésca, ratecita aice pe pamentu, iérta-me cá am cutezatu sè te privescu!

— Domnulu meu, — respunse ea, — nu scíu cine esti? Nobilu séu iobagiu? Strainu séu pamenteanu? Venatoriu séu omu reu? Dar ori ce sè ffi, te rogu parasesce iute locul a-cest'a!

— Ah! nu me condanná asié iute! Nu me alungá din paradisu, mai nainte de a fi intratu in elu! Sum nobilu, pamenteanu, si unu

venatoriu, pe care numai intemplantarea norocósa m'a adusu in acestu raiu.

— Ti-am spusu, domnule, si ti-o mai repetu inca odata: te rogu, grabesce a fugí din acestu locu!

— Dar pentru ce?

— Pentru cá déca nu me vei ascultá, vei patí reu.

— Cum?

— Vei murí.

— Apoi pentru dta voiu murí io bucurosu.

— Domnule, nu e acuma timpulu sè-mi faci la complimente. Indrépta-ti franele calului intr'acolo de unde ai vinitu, si nu mai perde nici unu minutu aice! Te rogu, te conjuru, fugi, fugi, pana ce inca nu-i tardîu!

— Dar cine esti dta, care mi-vorbesci astu-felu?

— Cine sum eu? O fintia, care am tóte in abundantia, si totu-si sum saraca; care sum libera, si totu-si multi ochi me pazescu, si nu-mi este iertatu sè parasescu acésta inchisóre; care me aflu in o societate fórte numerósa, si totu-si sum atátu de singura. Éta cine sum eu?

— Te intielegu. Dta esti soci'a unu barbatu, care petrece adese-ori departe de acestu locu, si in absintia sa te tiene pazita de servitorii sei. De man'a dinsului trebue dara sè fugu eu d'aice.

— Te insieli. Eu nu sum inca maritata.

— Nu?

Pe fati'a lui Mateiu se ivi o radia a bucuriei.

(Va urmá.)

Iosifu Vulcanu.

Din departare.

Angerasiu din departare,
Ti-asíu tramite-o sarutare;
Ti-asíu tramite, dar pe cine?
Nu me potu increde 'n nime.

Pe zefiru ti-o asíu tramite,
Cà-i cu aripi aurite;
Dar elu sbóra printre flori
Diminéti'a pana 'n diori,
Si me temu c'a remané
La vr'o mandra floricea.

Ti-asiiu tramite-o porumbióra,
Pe o pasere usióra ;
Dar ea sbóra prin livedi,
Printre pomi cu ramuri verdi,
Sotiulu ei o va 'ntelni,
Si me temu că s'a oprí.

Deci mai bine me retienú,
Si-mi innecu durerea 'n sinu,
Si me uitu ne contenitu,
La o stea din resaritu,
Si o rogu mereu cu focu,
Ca sè-mi caute de norocu.

Dragalasia, mica stea,
Cauta josu la mandr'a mea,
Déca vedi că ea suspina,
Fà-i viéti'a mai senina ;
Câte radie 'n fati'a ta
Le tramite peste ea !

De-i vedé-o dantiuindu,
Si cu altii cochetandu,
Sè te 'ntuneci si s'apuni,
Si nimicu sè nu-mi mai spuni !

Ionu Tripa.

Despre gastronomía.

(Din opulu intitulatu „*Physiologie du goût*“ de
Brillat-Savarin.)

Destinulu natiuneloru de-
pinde de la manier'a
prin care se nutrescu.

Sciintiele nu sunt ca Minerva, sè ésa in-
armate gata din crerii lui Jôia ; ele sunt crea-
tiunile timpului si se forméza pe nesimtite la
inceputu prin colectiunea metódeloru indicate
de esperintia, mai apoi prin descoperirea prin-
cipiilor deduse din combinatiunea acestoru
metóde.

Astu-felu cei d'antâi betrani, a caroru in-
tieleptiune fu consultata in interesulu cutarui
morbosu, si aceia cari impinsi de simtiulu de
compatimire se prinsera a legá ranele — fura
totu-odata primii medici.

Pastorii din Egiptu, cari observara, că
unele stele dupa unu ôre-care periodu se aflau
in aceea-si regiune pe ceriu — fura primii as-
tronomi.

Acel'a, care prima-data esprimà prin sem-
ne că: doi cu doi sunt patru, crease matema-
tic'a, acésta sciintia puternica, care a redicatu
omulu pe tronulu universului.

Gastronomi'a inca se presenta la rondulu
ei si tôte surorile ei se grabira a-i face locu.
Că-ci ce putemu refusá aceleia, care ne sustie-
ne din momentulu nascerii pana la mormentu?
care inmultiesce deliciile amorului si increde-
rea amicitiei? care desarméza ur'a, usioréza
afacerile si ni ofera in scurtulu trecatu alu
vietii singur'a placere care nefiindu insocita de
fatigie ne recreéza fara a avé urmări
rele?!

Si intr'adeveru pana candu preparatiu-
nea bucateloru erau concrediutu eschisivu ser-
vitoriloru salarisati, pana candu secretulu erá
ascunsu in pamentu pana candu singuri buca-
tarii o gatau acésta materia, si nu s'a scrisu
decātu recepte apotecarie: rezultatulu aces-
toru lucrări n'a fostu decātu unu productu
alu artii.

Dar in fine, pré tardlu póte, invetiati au
inceputu a examiná, analisá si clasificá sub-
stantiele nutritórie reducandu-lu astu-felu la
cele mai simple eleminte ale loru.

Ei au urmaritu cu atentiune diet'a si efec-
tele sale trecatórie séu permanente ce se pro-
ducu in câte-va díle, lune séu chiar si peste
tóta viéti'a.

Si pe candu aceste se petreceau in cabi-
netele invetiatiiloru, prin salónu se vorbiá cu
vóce innalta, că sciinti'a, care nutresce omulu
are valórea aceleia celu putínu care invétia a
omorí pe omu; poetii incepeau a cantá place-
rile de la mésa, si cartile, cari tratau despre
prepararea unei mancări bune erau cetite cu
unu interesu generalu. Intra astu-felu de im-
pregiurări s'a nascutu gastronomi'a.

Gastronomi'a este cunoscinti'a rationala
a tôte ce se referescu la nutirea omului.

Scopulu ei este a veghiá a supra. conser-
vatiunii omului prin mijloculu celei mai bune
nutririi; care scopu se ajunge, dandu directiu-
ne prin principii amintiti tuturoru celora cari
se ocupa de materiile ce au sè devina nutre-
mentu.

Astu-felu ea este cu dreptu cuventu care
pune in miscare agronomulu, vfieriulu, pesca-
riulu, venatoriulu si numerós'a clasa a buca-
tariloru adeca acelora ce se ocupa cu prepara-
rea nutreminteloru.

Gastronomi'a se tiene :

De istori'a naturala prin clasificatiunea substantiile nutritórie;

de fisica prin esaminarea compositiunei si calitatii loru;

de chemia prin diversele analise si decompuneri la cari le supune;

de bucataria, prin arta d'a prepará bucatele si a le face placute gustului;

de comerciu, prin scrutarea mijlóceloru d'a cumperá câtu se póte de lesne materia de consumatu si d'a trage câtu mai multu folosu voindu a o vinde.

In fine de economi'a politica, prin fantanele de venitu ce presinta ea contributiunii, si prin mijlócele de importu si esportu ce stabileste intre natiuni.

Gastronomi'a dirige viéti'a intréga; cá-ci plansulu noului nascutu reclama sinulu mamei pe candu muribundulu prinde inca odata cu o placere óre care ultimele picature de medicina.

Ea are parte in toate evenemintele societatii; cá-ci pe candu ea dirige banchetele regiloru coadunati, totu odata eu calculéza minutele de clocotire ce e de lipsa la febrearea unui ou.

Sujetulu materialu alu gastronomiei este totu ce se póte mancá; scopulu ei directu conservarea individiloru, si mijlócele de executare cultur'a ce produce, comerciulu ce transporta, industri'a ce prepara, si esperinti'a ce inventa noué mijlóce d'a o face folositórie omenei.

Gastronomia iea in consideratiune atátu placerile, câtu si neplacerile ce causéza gustulu: ea a descoperitu gradulu escitatiuneloru de care elu este placutu atinsu, dar a si pusu totu-odata limite pe cari omului care se respecta nu-i iertatu a le trece.

Ea iea in consideratiune si actiunea nutrimenteloru a supra moralului, imaginatiunii, spiritului, curagiului si judecatii omului a supra perceptiunii lui candu e desceptu, candu dorme, lucra séu pauséza.

Gastronomi'a ficséza puntulu unde trebuie sé ajunga cutare nutretiu ca sé se póta mancá pentru cá nu toate substantiile nutritórie sunt in acelea-si impregiurari bune de mancatu. — Unele trebuie folosite nainte de ce s'aru desvoltá cu totul, altele candu sunt pe deplinu desvoltate, altele éra-si candu incepu a se decompune, si inca altele dupa ce arta li-a delaturatu calitatea stricatiósa.

Ea este, care clasifica aceste substantie dupa diversele loru calitati, care indica acele ce se potu asociá, li mesura gradulu in câtu este un'a séu alt'a nutritória, distirge acele ce trebuie sé faca bas'a unui prandiu de acele cari nu sunt decâtu accesórie si de acele cari nefindu atátu de trebuintióse facu numai o distractiune placuta, devenindu astu-felu in socitóriele trebuintióse a divanirei sociale.

Ea asemenea se ocupa de beuturile cari ni sunt destinate dupa timpu, locu si clima. Ne invétia a le prepará, a le conservá, si mai vêtosu a le presentá in o astu-felu de ordine, ca placerea ce resulta din folosirea loru sé totu crésca, pana la momentul unde placerea se finesce si abususulu incepe.

E lucru cunoscutu, cá la ómenii cari se afla in stadiulu primitivu alu civilizatiunii toate afacerile de óre-care importantia se tratéza la mésa; selbatecii decídu batai'a séu incheia pacea in mijloculu ospetieloru; dar fara a merge asié departe, noi vedemu cá satenii nostri si indeplinescu toate trebile loru prin ospetaríi.

Acésta observatiune nu fu trecuta cu vederea din partea acelor, cari au d'a tratá despre cele mai momentóse interese; ci au esperiatu, cá omulu satulu nu e totu acel'a-si ce a fostu omulu flamendu; cá més'a efeptuesce o legatura óre-care intre acel'a care tratéza si acela care este tratatu; cá ea face óspetii mai inclinati spre óre-cari impresiuni, si spre a se supune anumiteloru influentie; de ací s'a nascutu gastronomi'a politica. Tractele au devenitu unu mijlocu de guvernare, si sórtea popóreloru s'a decídu intr'unu banchetu. Acést'a nu este nici paradosu, nici noutate, ci o simpla observare a fapteloru.

Sé deschidemu toate istoríele, de la Herodotu pan' in dílele nóstre si vomu vedé, cá nu s'a petrecutu vr'unu evenimentu mare ne facéndu exceptiune nici in sa-si conspiratiunile — cari nu s'aru fi decídu, preparatu si ordonatu in festivitati.

Acest'a este in putine liniamente dominiulu gastronomiei, unu dominiu abundantu in rezultate de toate speciile si care nu se póte decâtu estinde prin descoperirile si lucrările invetiatiiloru cari voiescu a o cultivá; pentru cá e imposibilu ca in scurtu timpu sé nu si aiba gastronomi'a academicii si profesorii sei, prelegerile si premiele sale.

Georgiu Vuia.

S A E O N U ?

Conversare cu cetit riile.

(Lips'a de noutati, — metropolitii candidati, — datin'a romanescă, — Siaguna si Hackmann, — cosmopolitismulu si choler'a, — in locu de altaru mormentu, — o stavila derimata, — nou stilu polemicu, — adunarea de la Deva, — dame frumo se, — cum m'am facutu eu Parisianu.)

Lipsa mare de nout ti. Ast'a ni esplica numai caus'a, c  diariile unguresci se ocupa si de noi si candid za pentru veduvitul scaunu metropolitanu din Sibii pe parintele episcopu — Olteanu.

Ba unele mersera pan' a candid  si pe dlu deputatu dietalu Parteniu Cosma.

Aceste desbateri poi ne-au desceptatu si pe noi Romanii, si ne-amu intrebatu:  re cine va fi urmatoriu lui Siaguna?

Pan'acuma n'amu avutu timpu a ne ocup  de ac sta cestiune, c -ci amu voitu s  remanemu consecventi in datin'a n stra d'a fi totu-de-una nepregatiti in fati'a unui evenimentu sciutu inainte de sîgu. —

Inse ori cine va fi urmatoriu metropolitulu repausatu, — acel'a va put  duce o vi tia mai usiora.

Va av  unu fondu diecesanu, resiedintia, si altele multe, cari la urcarea lui Siaguna in scaunulu episcopescu n'a esistatu.

Nu asi  a facutu celalaltu metropolitu romanu (!), care a muritu in primaver'a acestui anu, dupa ce a torturatu o multime de ani pe fratii din Bucovina.

Acel'a in locu de a c stig , a totu prepaditu. Si dec  n'a pututu s  nimic sca totu fondulu bisericescu, credeti, c  nu e vin'a lui!

Siaguna si Hackman!

Ce d ue contraste mari!

Par' c  amu d ce Romanu adeveratu — si cosmopolitu.

Fiindu c  mi-scap  din gura cuventulu cosmopolitu, s  ve mai spunu, c  ce este cosmopolitismulu?

Choler'a spirituala a unei natiuni.

In care natiune a intratu choler'a ac st'a, aceea si-p te sapa mormentu, — c -ci m rtea ei e sigura.

Choler'a nu crutia nimica, si mistuesce iute si grozavu.

E datin'a a vorbi acuma despre cholera. S  ne supunemu si noi acestei datine.

Vi voiu pov sti o istoria jelnica.

Castoru si Elfrida se iubiau, — si erau fericiti.

Elfrida nu sciea ceea ce a d su unu scr toriu francesu, c  „amorulu barbatiloru — e numai unu intervalu in vi ti'a loru,  r amorulu femeiloru e — t ta vi ti'a loru.“

Castoru la rondulu seu inca nu sciea, ce a

d su Shakespeare, c  „femeile sunt schimb ci se ca valurile.“

Ei si-credeau declaratiunile de amoru, si asceptau cu nerabdare diu'a cununiei loru.

In urma s si ajutorulu d lei dorite...

Dar ah! grozavu! Choler'a stinse mai in aceea-si  ra vi ti'a amendurora.

In diu'a defipta pentru cununia, amantii, in locu de a merge inaintea altariulu, f re condusi la morminti...

Acolo asiediatu langa olalta, dormu acuma somnulu eternu.

Multu mai bine a pat tu inse unu altu amicu alu meu.

Acel'a iubi  o copila, — si er  iubitu si de d ns'a.

Dar unchiulu fetei, c -ci parinti ea nu mai avea, nici dec tu nu vo  s -i deie, — f ta de muieru.

Caus'a acesteia er  sarac'a amicului meu. (Firesce c  trebu  s  fia saracu bietulu, indata-ce er  amicului meu!)

Dar in septeman'a trecuta choler'a matur  pe betranulu, si astu-felu acuma t nerii nu mai au nici o stavila in realisarea fericirii loru.

In literatura nu-i nici o noutate.

Numai o mica si eleganta polemica intre d ue reviste literare.

„Convorbirile“ spunu celoru de la „Revist'a Contimporana“ c  sunt maimutie, —  r „Revist'a Contimporana“ raspunde celoru de la „Convorbiri“:

— Ba, voi sunteti maimutie!

Laud'a pentru acestu limbagiu plinu de gustu esteticu, compete dlui T. L. Majorescu.

S  blagoslovimu pe duhulu sfantu, c  nu s'a intemplat vr'o primejdia mai mare!

Bogdaprosti!

O noutate mai placuta inse e: pregatirea in mai multe parti pentru adunarea de la Dev'a Asociatiunii transilvane.

Acest'a e unu semnu imbucuratoriu, c  si publiculu romanescu incepe a se interes  de intreprinderile natiunale.

De asta-data ac sta adunare va av  unu interesu duplu. Acuma se va alege comitetulu pe viitorii trei ani, — si totu-odata se va deschide espositiunea obiectelor donate de damele romane in folosu bisericei romane din Dev'a.

Apoi, precum sum informatu, se voru tien  si disertatiuni frumo se si instructive.

Dar balu? — intrebati dv stre.

Unde voru fi at te dame frumo se, acolo cine n'ar danti  bucurosu?! Va fi dara si balu.

Ve puteti angagi , onorabile cetit rie.

Inca ceva!

Am inaintatu si eu.

Eram unu simplu „Figaro“, care radu fara plata, dar in o diminétiá me pomení, cà sum diuariulu „Figaro“ de la Paris.

Éta cum s'a intemplalu acést'a.

Unu diuariu de la Bucuresci a reprodu su ceea ce am scrisu in nr. 23 despre tiarulu Russiei, si vedindu subsemnatur'a mea, a inceputu reproducerea astu-felu :

„Cetimu in diuariulu „Figaro“ de la Paris...“

Si-apoi totu-si eu pan'acuma eram de parereá, cà nici n'am fostu la Paris.

Eu diuariu de la Paris ?

Cum n'am sciutu ast'a ?!

Figaro.

A f o r i s m e.

Barbatulu, care in amoru intardíá numai o óra, e séu netrebnicu séu fara esperintia.

Fía-care dí si anu a vietii nóstre are bucuri'a sa. Precum primavér'a produce flori, asié tómn'a fructe, — asié fía-care anutimpu alu vietii are partea sa buna si rea.

Amorulu alu doile nu sémena celui d'antáiu, dar e chiar asié de intimu; nu e atátu de fragedu, dar mai incrediatoriu; are mai pucina pasiune, dar mai multu respectu.

Passiunea trece curundu, cà-ci se mistuesce prin sine in sa-si; respectulu traiesce, si prin vointi'a sa se mai intaresce.

Suferintiele si desamagirea orbescu pe omu pentru vítoriu, si elu nu vede altu ce-va decátu trecutulu.

In fía-care anima femeieasca este óresi-care compatimire pentru amoru, dar acést'a compatimire fíresce e mai viua la tenere, decátu la betrane, — cari numai ca prin visu si-mai aducu a minte de pasiune.

In cursulu ordinariu alu vietii nóstre unulu dintre cele mai neplacute mominte e acel'a, in care petrecerea cu fiinti'a cea mai placuta ni se conturba prin cine-va, de care nu ne interesámu de felu.

Mod'a de la Paris.

Toaletele de vér'a au si ele frumseti'a lor, — si acést'a e usioretatea, si tinereti'a coloriloru ce se intrebuintiéza la alegerea stofelor din cari le croimu.

Colorile deschise acuma sunt fórté placute, dar se pórtá si coloru inchise.

Stof'a „ecru“ se bucura si acuma de poporalitate, cà-ci e eleganta si fórté acomodabila. Hain'a „ecru“ decorata cu dantele de „quipure“ se pórtá desu.

Metas'a cruda asemenea se vede adese-ori, cà-ci

forméza unu imbracamentu pe càtu de usioru, pe atátu de frumosu, si se intrebuintiéza séu de haina intréga, séu de tunica, séu de scurteice fara manee. O tunica de metasa cruda de „crepelisse“ alba, si de „gaziru“ negru, cu vr'o dóue suene cu colóre, si intrebuintiate pe rondu, ni variéza multu toalet'a; déca la aceste vomu mai adauge o haina de pandia, de „pique“ albu séu de „satin“, ne vomu poté infatísiá in ori ce locu elegantu.

Metas'a cruda de colóreá vénétu-inchisa, cu stele albe, asísdere e un'a dintre cele mai placute stófe.

Acuma se pórtá multu gulerele à la Stuart. cu incretítúre. Aceste siedu bine mai alesu damelorú tenere.

Pelériele de paie se pórtá in multe forme. Cele mai placute sunt pelériele „Rembrandt“, cu paretu turtitu in susu. Decoratiunile pelérielorú constau din flori, — si inca din flori multe, dar mai alesu din rose.

Dar ce rose!

In natura insedar amu cautá de aceste, cà-ci numai fantasi'a modistelorú le inventéza. Sunt nu numai albe, rosie, galbene, — dar si verdi si vénéte.

Nr. 166/1873.

Incunoscintiare!

Comitetulu Associatiunei Transilvane, in urm'a relatiunei primite de la presidiulu comisiunei sanitarie din Dev'a, 14. juliu a. c. Nr. 1., relativu la morbulu de cholera, ce graséza in mare gradu, atátu in acelu opidu, càtu si in giuru, in siedinti'a sa extraordinaria de asta-di, din consideratiunile sanetáti si a bine-lui publicu, a afflatu de lipsa a decide, ca ténerea adunarei generale a Associatiunei Trne, conchiamata la Dev'a pe 11. augustu, cal. n. a. c., sè se amane deocamdata pe timpu nedeterminatu.

Ceea ce prin acést'a se aduce la cunnoscintia publica, cu aceea observare, cà indata ce comitetulu va primí informatiuni despre molcomirea respective incetarea acelu morbu, nu va lipsí a anunciá de timpuríu t e r m i n u l u, ce se va defige pentru ténerea amin-titei adunari generali, totu in opidulu Dev'a.

Din siedinti'a extraordinaria a comitetulu Asociatiunei Trne, ténuta la Sabíu, in 18. juliu 1873.

P. Dunca m. p.

J. V. Russu m. p.

Secret. II.

CE E NOU?

** (Nenorocire mare) s'a intemplat la 15 l. c. pe Dunare între Neoplanta si Petruvaradinu, in urmarea careia optu insi devenira victimele valurilor. Mai multi oficeri din cetate, si cu dinsi dimpreuna câte-va familie de frunte, facura o excursiune in parculu de la Camenitia alu contelui Guido de Karácsnyi. Ei se rentórsera sér'a la 9 óre si se suira in dóue luntri, si plecara la Petruvaradinu. Prim'a luntre inse suferi nenorocirea d'a fi isbita prin valuri de punte, si astu-felu aceea se restorna. Mai multi luntrasi sarira indata in apa, sè scape pe cine voru poté. Dorere inse, cà ei nu putura mantui decátu numai o parte, optu insi si-aflara mormentulu in valuri. Intre acestia se afla dóue fete ale vice-colonelului Boniparti, dintre cari un'a erá mirésa fericita; capitanulu Wanner si soci'a sa; soci'a capitanului Kobay; unu locoteninte si doi gregari.

** (Siahulu Persiei) a sositu la 20 l. c. in Genf, unde a petrecutu dóue díle si apoi a plecatu la Turinu. La 6 augustu va vini la Viena; siahulu va fi incvartiratu in resiedinti'a imperatésca, éra marele vizir si princii in palatulu ministeriului de finantie, cea mai mare parte a suitei sale inse prin oteluri.

** (Cutremuru de pamentu) domnesce in Italia, incependu din 29 juniu, causandu mari spaime si pagube. In orasiulu Valence si biserica sa ruinat, si inca chiar in momentulu, candu credinciosii se aflau in numeru mare intr'ins'a. Vr'o suta de insi au moritu sub ziduri.

** (La Gödöllő se facu mari pregatiri) pentru venatóriele de tómnă, la cari si principele de corónă englesu va participá. Parculu s'a maritu, cumperandu-se gradinele private dia pregiuru, si se va straformá dupa modelulu celuiia din Schönbrunn.

** (Avisu si invitare.) Avemu onóre a incunoscintiá pe onorabilulu publicu din locu si din giuru, cumca, dupa multe incercări de a infintiá aicea in Timisióra, in centrulu si capital'a Banatului, unu „cercu romanu de lectura“, dupa cum de multu s'a proiectatu, in fine in 26 juniu a. c. prin multe ostenele ni succese a inlaturá tóte dificultátile, a statorí statutele si a le tramite naltului locu spre intarire. — Deci acum invitámu cu tóta onóre pe toti cei ce dorescu reunirea spiriteloru si naintarea culturai natiunale, a grabí d'a se inscrie câtu mai curundu de membrii acestui Cercu de lectura Timisióra, 1 iuliu 1874. Comitetul provisoriu: I. E. Tieranu m. p. pres. S. Luminosu m. p. secr.

Biserica si scola.

‡ (Profesorii de la universitateá din Clusiu) si-facu de capu. Ómeni seriosi de multu nu s'au facutu asié de risu, ca acesti „invetiati.“ Ei adeca au recursu la ministeriu, ca sè li se acórde titlulu de „magnificu“ adeca „mari'a sa.“ Saraca universitate!

‡ (La preparandi'a de statu din Aradu,) care acuma se infintieá, dnii Demetriu Bonciu si Alexandru Pap sunt numiti membrii consiliului directiunii.

‡ (Studentii din Neapolea) s'au rescolatu in contra profesoriloru, de óra-ce tratarea acestora fu pré dura. Politi'a inse a intervenitu si a restabilitu ordinea.

‡ (Nou medicu romanu.) Dlu Iosifu Rednicu, ascultatoriu de medicina in Pesta, la 12 iuliu fu promovatu de doctoru in medicina.

‡ (Nou dr.) Dlu Oncu, unu june cu talentu din comitatulu Zarandului, a facutu dílele trecute doctoratulu sciintiele politice si administrative la Brussela.

‡ (Victemele unui trasnetu.) Biserica din Harmandorf, aprópe de Korneuburg, din Austria, a fostu dílele aceste teatrulu unu evenimentu care ar fi pututu avé consecintiele cele mai teribile. Pe timpulu ceremoniei religióse, cu ocasiunea unei mari serbatori, in momentulu pe candu toti credintiosii implusera biserica, o furtuna grozava isbucni afara. Music'a si cantecele impedeau de o cam data de a se remarcá perturbările atmosferice. Cu tóte aceste, intuneculu nu intardiá de a acoperi incintea bisericei, care nu erá luminata de câtu de câte-va luminári. Putínu dupa aceea, lumin'a unui fulgeru impli tóta bolt'a si unu violentu trasnetu insoci acésta lumina care ia vediutu. Trasnetulu cadiuse pe biserica. Este imposibilu a descrie impresiunea de gróza ce s'a produsu a supra bietiloru credintiosi. Siese-spre-diece persóne au fostu ajunse de fluidulu electricu si cari zaceau fara simtire. Presiunea atmosferica erá asié de tare, in câtu unu asistentu a fostu miscatu din locu cu câti-va pasi si isbitu cu violentia de zidu; preotulu care oficiá parasi altarulu, in gróz'a cea mare pe care tóta lumea o impartesiá. Strigatele copíloru si femeiloru contribuiau a mari desordinea estrema; vâietele ranitiloru, strigatele rudelor cari se interesau de sórtea victimelor, intr'unu cuventu totu ce potea face mai ingrozitória situatiunea, n'a lipsitu. Acest'a erá spectacolulu ce presintá incintea templului, a caruia suvenire va remané nestérta in memori'a ómeniloru, cari au fostu facia.

Literatura.

* (Dlu Ionu Papiu) din Gherla róga pe toti aceia, cari au primitu pan'acuma opulu seu „Cuventári bisericesci“ sè binevoiésca a-i platí pretiulu. — Tristu lucru, cà autorii romani sunt siliti a-si scóte cu atât'a necasu banii de la publiculu cetitoriu. Avemu si noi multi de acestia. Déca li sistámu fói'a, se supera pe noi; ér déca li-o tramitemu, si ceremu banii, respundu, cà ei nu s'au prenumeratu.

* (Trei scrieri nóue) aparura de curendu la Bucuresci: „Istori'a Contimporana“ de la 1815 pana'n dílele nóstre, de P. Cernatescu; „Modeste incercári poetice“, originale si traductiuni, de N. Rucareanu, — si „Codicele duelului“, dupa Chatauvillard, cu observatiuni a supra reguleloru manuárii pe terenu, de Constántinu, profesorulu de arme.

* (Avisu.) A esítu de sub tipariu brosiur'a I din „Manualulu poporalu de agricultur'a practica“, ineztratu cu mai multe ilustratiuni despre cele mai insemnate unelte agricole si dedicatu Asociatiunii trne pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, de George Vintila, inspectore silvanale districtuale. Cuprinde: Nutritiunea si compositiunea plantelor; pamentulu, clasificarea, lucrarea si imbunetátirea lui si o partica din capitululu despre gunoiu. Abonamentulu se face la autorele in Fagarasiu. Pretiulu unui brosiure este de 40 cr., cu trimitere pe posta 46 cr. De la 10 esempl. se dá unulu gratis. Brosiur'a II. inca se va espedá câtu de curendu dloru abonanti, 4 cóle sunt

deja tiparite ga'a. — Recumendăm acestu opu deosebitei atentiuni a publicului cetitoriu.

* („*Revist'a Contimporana*“) din prim'a juniu a. c. cuprinde următoarele materie: „Dridri“, romanu originalu (continuare) de V. Alesandri; „Mironu Costinu“, comentarii literarie (continuare) de V. A. Urechia; „Marele vistieriu Candescu“, novelă istorica (continuare) de Pantazi Ghica; „Antâi'a trebuintia“, de Augustu Laurianu; „Despre concubinatu in drep-tulu romanu“, de G. Danielopolu; „Convorbirile literarie si Revist'a contimporana“, de P. Gradiscenu; „Orfanii“ (O reproducem in nr. presinte. Red.) si „Gentil'a Dona“, poesia de G. Cretianu; „Pe unu lăganu“ si „Cersitorulu“, poesia de M. Zamfirescu; „La Cantemiru“, poesia de Ciru Economu.

* („*Convorbirile literarie*“) cuprindu in nrulu 3, din juniu a. c. următoarele materie: „Domniti'a Ruc-sanda“, novela istorica de N. Gane; „Istori'a critica a Romaniloru de B. P. Hasdeu“, critica (continuare) de G. Panu; „Mihaiu Veranu“, romanu (continuare) de I. Negrutiu; „Morteia cersitorului“, poesia de S. Bodnărescu; „Noptea din octomvre“, poesia de Alfred de Musset, traducere de Vercoliciu; „Prelectiuni poporale“, tîenute de societatea „Junimea“; „Notitie literarie si sciintifice“, si „Bibliografia.“

* („*A esitu de sub presa*“) si se afla de vendiare la librăria Szölössy et Graeve la Bucuresci, „Manualu de regulele urbanității si ale politetiei“ prelucratu dupa mai multi autori de dr'a Helmina Lukasevich, direc-tore de institutu, scriere necesaria pentru ori-ce per-sôna de societate, unde regulele buneii cuviintie si ale civilității sunt o dovăda despre bun'a crescere si in-structiunea fia-caruia.

T e a t r u.

☞ („*Cei ce au bani multi*,“) usioru potu sê-si edi-fice unu teatru. Ungurii vreu sê-si zidêca in Pesta unu teatru de opera. Acest'a, dupa calculatiunea ar-chitectului Ybl, va constă 1.600,000 fl. Fondulu cu-prinde 140 de stangeni cvadrati. Déca acestu planu nu s'ar primî, ministeriulu va deschide concursu, si va premiă planulu celu mai bunu cu 10,000 fl.

☞ („*Renumit'a tragediena englesa*“) miss Neilson s'a rentorsu la Londra din caletori'a ei artistica de prin statele unite, ale Americiei, jocandu cu mare suc-cesu pe tôte scenele mai de frunte de pe acolo. In res-timpu de 6 lune ea a jocalu de 130 de ori rolulu Juliei in „Romeo si Julia“ de Shakespeare.

Espositiunea universala de Viena.

△ („*Espositiunea e gata*,“) dar lumea prôsta totu nu vrê sê vina sê admire arta austriaca, numerulu vizitatoriloru e inca totu micu, deficitulu din dî in dî devine mai mare, si marele fiasco e totu mai visibilu. Spre a atrage lumea straina, la ministeriulu de co-merciulu s'au tîenutu consultări, spre a scaritiă, pre-tiulu drumuriloru de feru pentru toti acei ômeni din stăinatate, cari voru vinî la espositiune. In urma in-ca li se voru dă si premie, numai sê vina! Nu asié a fostu acést'a la Paris.

△ („*Partea 'n adeveru interesanta si instructiva a espositiunii romane*“) e negresitu aceea 'n care sunt es-puse productele pamentului, si mai cu sêma Fauna si muntii romani. O stanca artificiale, construita si de-corata cu multa arte si gustu, e acoperita cu diferite

paseri si animale ce represinta Fauna romana. In mij-loculu acestui munte 'n miniatura s'a facutu o spelun-ca, care represinta unu basinu cu totu felulu de beu-ture ce se gasescu in Romania: totulu ofere unu spec-taculu pitorescu si fôrte bine isbutitu. In facia Fau-hei, care se afla la drépt'a, langa intrarea principala, s'a radicatu o alta grota de sare minerale, care pre-sinta ochiloru visitatôrelui totu felulu de minerale si alaturi s'au asediatu probe de grău, de fructe si de lemne, trei productiuni ce constituiescu bogat'i'a prin-cipala a tieriî.

Industria si comerciulu.

|| („*Comitetulu creditului fonciariu romanu*“) este constituitu, incependu chiar in 3 juliu primele lucrări de organizare. Dlu Georgiu Ghermanu a fostu alesu presiedinte si dlu Ionu Brateanu vice-presiedinte. Co-mitetulu astu-felu constituitu, a delegatu pe dlu Ionu Ghica directoru provisoriu si a numitu pe dlu Dem. Sturza sub-directore. Cei doi membri, cari mari tre-buiau in consiliulu de administratiune alu creditului fonciariu romanu, s'au alesu in persônele domniloru Lazaru Calenderu si Xanto.

|| („*Tergurile de tiêra*“) s'au opritu in tôte comi-tatele prin cari domnesce choler'a.

Tribunale.

☞ („*Unu complotu in temnitia*,“) In temniti'a din Illova de curendu 17 criminalisti se inchisera in aceea-si odaia. Ei intrebuintiara acést'a ocaziune, spre a eroi unu planu de scapare. Tôte s'au satoritu bine, inse o parte din ei n'au voitu sê primêca propunerea. Asié dara s'a facutu votare, si majoritatea a primitu planulu. Inse minoritatea nu voiă de felu a se supune, si s'a escatu de nou o desbatere infocata, care — fi-resce s'a incheiatu cu bataia. Sgomotulu celu mare trase atentiunea grigitoriloru si complotistii fure trans-portati in odăi deosebite. Doi raniti apoi marturisira totu planulu de scapare.

☞ („*O femeia venduta*,“) Morariulu Ioanu Iczep-anszki din Polonia rusêca si-a vendutu soci'a cris-mariulu Borkovski. Parintele nevestei inse a recursu la tribunalulu din Varsiovia, si acest'a a condamnatu pe barbatulu la inchisôre de unu anu si patru lune, éra pe crismariulu cumperatoriu la patru lune.

Suvenirea mortiloru.

† („*Paulu Mladinu*,“) studinte de VIII cl. gimn. din Aradu a repausatu la 15 l. c., lasandu in doliu pe parintele seu Moise Mladinu, carele abié de câte-va septemane mai perdû si pe fiulu seu Traianu stud. VII cl.

† („*Elena Baracu n. Marcu*,“) soci'a protopresbi-terului Iosifu Baracu din Brasiovu a repausatu la 3/15 juliu in etate de 55 ani.

Choler'a.

= („*Choler'a s'a latîtu atātu de tare*,“) incātu a implutu de grôza pe locuitorii din tôte partile Unga-riei si Transilvaniei. Ministrulu de interne a tramisu pan'acuma 50 de medici prin locurile mai tare pericli-tate de epidemia, si pe unde inca nu se afla medici de felu. Totu-odata a mai facutu unu apelu catra medici,

chirurgi si rigorosanti, sè primésca insarcinarea d'a fi tramisi prin comitatele pe unde grasséza cholera. Drii de medicinii voru avé diurna de 6 fl., éra chirurgii si rigorosantii 4 fl., platindu-li-se si spesele de caletoria.

— (Comitatele in cari epidemi'a au luat dimensuni mai mari) sunt urmatóriele: Abaui, Siarosiu, Beregu, Ugocia, Ungu, Zemlinu, Borsiodu, Gómör, Nogradu, Hevesiu, Maramuresiu, Satumare, Bihare, Sabolciu, Aradu, Ciongradu, Pesta, Clusiu, Doboca si Solnoculu din laintru.

— (In comitatulu Bihariei) pan'acuma in 92 de sate s'a ivitu choler'a, si domnesce mai alesu in partea locuita de Romani. In o singura comuna, Nogioridu, langa Oradea-mare s'au bolnavitu la vr'o 250, dintre cari au moritu vr'o 80. In partea de catra Debretinu a comitatului choler'a s'a transportatu prin seceratorii romani veniti din Transilvania. Holdele, pe unde acesti nefericiti lucrau, devenira acoperite de cadavre, si aveau aspectulu unui campu de batalie dupa decursulu luptei. Fostu-au familie, din cari nici un membru n'a remasu viu. In totu comitatulu inse choler'a mai complitu grasséza in Oradea-mare, — fostu-au díle, in cari aice s'au ingropatu câte 30—40. Scolele s'au si inchisu inca cu finea lui juniu. Concur-sulu pentru primirea in teologi'a gr. c. si in semina-riulu gr. c. asemenea nu se va face in persóna, ci nu-mai in scrisu.

— (Din Mezö-Tur.) orasielu in comitatulu Hevesiu, se scrie, cá acolo din 5 juniu pana 'n 15 juliu au moritu 230 de insi in cholera. In dílele din urma se ingropau câte 30.

— (In Budapesta) asemenea se latiesce totu mai tare choler'a. In septemanele trecute moriau numai câte 30, dar in septeman'a din urma deja au moritu 80.

— (In Viena) inca a eruptu choler'a. Diuarielo oficiale au totu tacutu despre acést'a, mai apoi au negatu-o, ca lumea sè nu se sparie d'a vini la espositiunea universala. Inse ori câtu au tainuitu-o, in urma totu-si a esítu adeverulu. Pan'acuma inse numai câte 25 de insi moru pe dí.

— (In Oradea-mare) pana 'n dílele trecute s'au ivitu 800 de casuri de choler'a. Fostu-au díle, in cari au moritu mai 60 de insi, — dar acuma scade, si in mercuri'a trecuta numai 20 au moritu.

— (In Clusiu) se afla vr'o 120 de bolnavi de cholera. Pe dí nu moru mai multi decâtu 20.

— (La Miscoltiu) pana 'n 12 juliu s'au bolnavitu 339, dintre cari au moritu 155.

Calindariu istoricu.

— *Juliu.* —

15. 1291 Rudolf de Habsburg móre in Gernersheim. 1866 Prussienii invingu pe Benedek la Tobitschau. 1870 Demonstratiuni mari pe bulevardele Parisului, si strigate: la Berlin! — **16.** 1809 Englesii ocupa Islandia. 1837 Poetulu francesu Béranger móre. — **17.** 712 Arabii sub conducerea lui Tarik invingu pe Westgoti la Xeres de la Frontera. 1831 Poporulu din Pesta se rescóla din caus'a colerei, militia ese cu

dóue tunuri, 7 morti. 1866 Cialdini organiséza o adunare natiunala in Venetia. — **18.** 390 (In. Chr.) Brennus, regele Galliloru ocupa si prepadesce Roma. 1374 (D. Ch.) Franciscu Petrarca móre. 1790 Mórtea economului natiunali englesu Adamu Smith. — **19.** 64 Nero aprinde Roma. 1808 Nascerea compositorului Bellini: 1824 Iturbide, ex-imperatulu de Mexico impuscatu in urmare sentintiei tribunalului martialu. 1870 Regele Vilelmu de Prussia deschide parlamentulu germanu nordicu, Bismark amintia declaratiunea de resbelu a Franciei. — **20.** 1812 Russia incheia la Welky-Luky cu cortesulu spaniolu alian-tia. 1849 Görgey negociéza la Rimaszombatu cu Russi. 1853 Rusii ocupa Bucuresci. 1866 Admiralulu Thegethoff bate flot'a italiana la insul'a Lissa, dupa ce eroulu romanu bar. Davidu Ursu, comandantele forteretiei, a slabitu-o in decursu de trei díle. — **21.** Ioanu Huniadi si Capistranu batu pe turci la Belgradu. 1540 Regele Zapolia móre. 1714 Pacea de la Passaroviciu intre Turcia si Austria. 1798 Bonaparte invinge pe mameluci la Piramide.

Deslegarea ghiciturei de semne din nr. 21:

Frundia verde maracine,
Decátu sè remanu de tine,
Du-me bade si pe mine!
— Siedi a casa dorulu meu,
Cà-ci pe unde me duc eu
Sè ferésca Dumnedieu!
Nu-i verdétia,
Nici viétia,
Nici e pane, nici e grâu,
Numai sange pana 'n brâu!

Vasiliu Budescu.

Deslegare buna primiramu de la d-ele Silvia Moldovanu si Elena Trandafir.

Post'a Redactiunii.

Lipou. Ba te insieli. Banii de prenumeratiune de acolo nu ni s'au tramisu.

Tiberiu. In „salon“ nu gasimu nici o idea. Nu mai ceremu de aceste.

Nu fi trista. Nu va fi, de óra ce nu va cetí versulu dtale in fói'a nóstra.

Morbosulu. Numai o strofa amu cetitu, dar mai ca ne-amu bolnavitu si noi.

Suplementu: „Sclavulu Amoruлуй“, romanu de Iosifu Vulcanu, tom. II. col'a VI.

Proprietariu, redactoru respundiatoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1873. Strad'a lui Alesandru nr. 13.

Esemplare complete mai avemu din inceputulu annui trecutu.